

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombatban.	Szerkesztő és laptulajdonos: Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.	Hirdetéseket felvesz Magyarország részére a kiadóhivatal. — Ausztria és külföld részére kizárólag Friedl Hubert (Bécs, Matzleindorferstr. 7.)
Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Fél évre . . 2 frt	Főmunkatárs: Zelliger Vilmos.	Egy 4 hasábos petsor 5 kr. Pályázatok sora 10 kr. — Bélyeg 30 kr.
Negyed évre 1 frt Egyes szám 10 kr.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI. Ersek-utca 2. sz.	

TARTALOM: Országos kath. tanítói és menedékház. Spaller József. — A szemléltető képleírás mint fogalmazási eszköz. Dold István. — Az írás tanítása a népiskolában. — Levelezés. Erdélyi I. — T á r c z a: A házi ipar. Cenner Lajos. — Irodalom és művészet — Gyűjtés. — Vegyesek. — Tájékoztató. — Telefon.

Országos kath. tanítói árva- és menedékház.

Nem hiszem, hogy volna széles e hazában kath. tanító, kinek szívét, lelkét kimondhatatlan öröm ne töltene el ama mozgalom hallatára, mely néhány lelkesebb tanügybarát és tanférfiú fölhívására az orsz. kath. tanítói árva- és menedékház érdekében megindult. A semmi nélkül maradt tanítói árvák inség sajtolta könyeit letörülni, a munkában kifáradt, elaggott tanítók még hátralevő napjait megédesíteni, vagy legalább is elviselhetővé tenni, lehet-e ennél a kath. társadalomnak szebb, magasztosabb célja, törekvése? A kath. társadalomnak, mely legdrágább kincsének: a gyermekeknek nevelését bízta ránk, hogy belőlök hithű embereket, igazi honfiakat, értelmes, derék polgárokat neveljünk.

Mi kath. tanítók ismerjük hivatásunk fontosságát, érezzük a felelősség súlyát, mely a gyermekek jövőjét illetőleg, vállainkra nehezül; küzdünk is szívvel-lélekkel hivatásunk korszerű és hű betöltésén. Ámde ne vegye tőlünk rossz néven a kath. társadalom, ha e fáradságteljes munkánk közben olykor-olykor föltárjuk sajtó sebeinket; ha támogatásért, segélyért esedezünk azok részére, kiknek jövőjéről — nagyon is szánandó anyagi helyzetünkben — nem gondoskodhatunk.

A ki a népnevelés munkásainak sorsán javít, az — közvetve bár — de saját gyermekeiért hoz áldozatot. Vagy kérдем: az érettünk hozott áldozatok első sorban is nem-e ama kis csemetéken természetlik meg a maguk áldásos gyümölcseit, melyeknek ápolása, nemesítése ránk bízott? A munkás látva azt, hogy munkája elismeréssel, méltánnyal találkozik, nem fog-e most már nagyobb lelkesedést kifejteni munkája végzésében?

Hiszem is, mi több: szent meggyőződés az, hogy a kath. társadalom, mely ügyünk iránti érdeklődésének már is számtalan jelét adta, ezuttal sem fogja tőlünk támogatását megvonni. Adja Isten, hogy ne csalódjunk!

Hogy azonban mi kath. tanítók ügyünk iránt országszerte érdeklődést kelthessünk, első sorban

is, nekünk kell az eszmét ahhoz méltó lelkesedéssel átölelnünk. Vezérünknek, a kath. tanítók legmelegebb barátjának, nagys. és főtisztelendő Dr. Komlóssy Ferencz országgyűlési képviselő urnak, egy tette kész, elszánt hadseregére van szüksége, hogy a kath. tanítói árva- és menedékház eszméjét megvalósíthassa. — Épen azért ne legyen e hazában egyetlenegy kath. tanító se, ki tehetségéhez mérten az alap gyarapításához hozzá ne járulna. Az olyan tanító, ki még ennyit sem tesz meg, annak ninesen collégiális érzése, ninesen szíve a szegény, elhagyott tanítói árvák, az elaggott, inségben élő kartársak nyomorának enyhítésére; következkép nines is helye ama téren, mely egyik igen fontos céljául az emberi szív nemesebb érzelmeinek ápolását, fejlesztését tekinti. Igen! mert a kinek miye nines, az másoknak sem adhat!

Van továbbá a tanítónak egy kis társadalma, melynek ő az éltető lelke. E kis társadalom, mely az ő tanítványából áll, bizonyára meg fogja érteni őt. Fejtse föl tehát első sorban itt is az országos kath. tanítói árva- és menedékház célját. Az árvák és elaggott tanítók száználmas sorsának ecsetelése bizonyára nem fogja érintetlenül hagyni az ártatlan gyermeki szívet. Hívja fel őket, hogy ajándékba kapott krajczárait, a helyett, hogy haszontalanságokra költenék, áldozzák e nemes célra. Ily módon, míg egyrészt az alapot tetemes összeggel gyarapíthatjuk, másrészt elhíntjük a gyermeki szívben a jótékony magvát. Áldozatkésztségre szoktatjuk őket az emberiség legszentebb ügye, a népnevelésügy iránt. S hogy az ily módon begyűlt összegnek kezelése annál tisztább legyen, szeretném, ha a gyermekek sajátkezüleg tennék filléreiket egy e célra szánt perselybe. A persely feliratául ezt óhajtanám: „Országos kath. tanítói árva- és menedékház.” Ott kellene állaniok az ily perselyeknek a tanítók asztalán is. Mindenkinél van egy-két ismerőse, egy-két jó barátja, ki szívesen áldozna e célra egy pár krajczárt. Az Emke ily perselyes gyűjteményekből már is igen szép összegre tett szert. Miért ne követhetők mi is a gyűjtés eme igen praktikusnak bizonyult módját? Végül is csak azt mondom: Segíts magadon s az Isten is megsegít!

Spaller József.

A szemléltető képleírás, mint fogalmazási eszköz.

(Folytatás és vége).

A III. osztályban a képleírásnak már tágabb köre van; nemcsak szóbeli, itt már írásbeli is. Ez osztályban nincs besz.-ért gyakorlatunk, itt a nyelvtani és olv.-írási órákhoz kell folyamodnunk, még pedig hetenként legalább is egy órát kell vennünk. A III. osztályban a képleírás ugyszólván nem egyéb fogalmazásnál. A tanító előveszi a képet s mint a II. osztályban úgy itt is előbb — az első órán — megbeszéli a gyermekekkel a képet. A második órán a tanító rendezve elmondja a gyermekeknek s mindegyik mondatból egy-egy alkalmas szót ír a nagy táblára. Ha a leírást elmondta — itt is még csak egyszerű mondatban beszélünk — a gyermekek kiveszik irkájukat és leírják a képet; minél a táblára írott szavak és maga a kép lesznek segítségére. A harmadik órán ismét elmondja a képet a tanító, de már nem jégyez szavakat a táblára, hanem miután elmondta, a gyermekek szabadon írják le a képet; segítségük most már egyedül a kép. Tehát egy kép leírása 3 órát vesz igénybe. Ez alatt a gyermek beszél, ír és fogalmaz. A III. osztályban a képleírás beszédgyakorlat, helyesírás és fogalmazás. Ismétlésül s hogy a fogalmazást eleintén megkönnyebítsük, a II. osztályban tanult képeket vesszük előbb. Ezek pedig az első félére elégségesek. Az iskolaév második felében hozzávehetjük: a vásár, a marha-vásár, a sertés-vásár és a ló-vásár című képeket. Összesen tehát 13 képet írunk le a III. osztályban. A vásár című képleírása pl. a következő lehet: Kijöttek az emberek a vásárra. Nagy

sürgés-forgás van a sátrak között. A vevők ide-oda mennek. Van elég válogatni való portéka. A sátrak utczákként sorban vannak fölépítve. Az első sátorban szabó van. Akadt is már vevője. Vele szemben egy szűcs rakta fel sátorfáját. Már vettek is tőle bundát. Ép most is alkuszik egy vevővel. Jó vásárja lehet. Sátra mellett állnak lovai. A kocsis a szekér alatt árnyékban heverész. A sátrak mögött czirkusz van. Ebbe mulatni mennek az emberek. A másik sorban czizmát és szűrt árulnak. Valamivel távolabbra állanak a fazekat és csuprokat áruló oláh atyafiak kocsijai. Mellettük két mézes-kalácsos sátor van. Leginkább gyermekek keresik fel. Nem is hiányozhatnak egy vásárról sem. De a házaló zsidó sem hiányzik. Kijött ő kelme is. Nem is várja be a vevőket, ő maga jár utánuk. Egy ember három disznót hozott a vásárra. Alkuszik egy másikkal. Guggolva erősitik meg kézszorítással az alkut. Kutya is van mellettük. Egy paraszt ember leült és felpróbálja az új czizmáját. Egy asszony jó szegedi paprikát árul. Kalapost is látunk. Egy apa vesz a fiának kalapot. Könyvet s mézeskalácsot vett már neki. Valószínűleg inti, hogy jól tanuljon és vigyázzon új kalapjára. Amit szüleink vesznek, arra vigyáznunk kell.

A IV. osztályban szintén egy nyelvtani órát használhatunk fel hetenként a képleírásra. De itt egy kép leírásához csak két óra szükséges. Az első órán megbeszéljük a képet, a második órán rendezve elmondja a tanító; de semmiféle utánjegyztést nem enged meg és a gyermekek elmondása után szabadon írják le. A IV. osztályban a leírásnak már szebb színezetet lehet adni, sőt összetett mondatok is fordulhatnak már elő benne. Különben a IV. osztályra szánt képek leírásánál a gyermek képzelmeire kell hatnunk s a leírást a mennyire le-

TÁRCZA.

A házi ipar.

A házi iparról írva, okvetlenül a kormánynyal kell kezdenünk. De mivel nem akarom elárulni, hogy mameluk vagyok-e, avagy ellenzéki. hát nem teszem oda sem a »magas«, sem az »átkos« jelzőt. Tehát egyszerűen: a kormány hozta ezt a kérdést napirendre. S mivel a köz emberének (ha tetszik, olvassák közembernek) kötelessége a szakmájába vágó összes tárgyakkhoz hozzászólni, hát én is felvettem a programomba a házi ipart.

A házi iparnak nevezetes szerepet kellene játszania a népek életében. És ahol divatba jött, vagy inkább: ahol már meg van honosítva, ott nagy és hasznos helyet foglal is el a nemzet alakulásában. Irhattam volna a nemzet alakulása helyett népnevelést is, mert annak is egy fontos tényezője a házi ipar. Nem ugyan azon népnevelésnek, a mit általában e szó alatt értünk, de egy másfajta népnevelésnek. Mert ép úgy, mint az egyed kiskorában fejletlen, ügyetlen és nevelésre, öntudatos vezetésre szorul, hogy jellemes, gondolkozó és következetes felnőtt emberré váljon — a nemzetek is

ifjuságukban, megalakulásuk kezdetén ügyetlenek, fejletlenek s tapintatos és tervszerű nevelésre szorulnak, hogy művelt, rendezett, számottevő nemzetekké fejlődjenek. Az ilyen fejlesztés és vezetés szintén népnevelés. És ennek is megvannak a maga eszközei. Évvel a hasonlattal egyébiránt nem büszkélkedem; mert hiszen nem én találtam ki. Megelégszem a ténynyel: így van. — A nemzetalakulásnak a háziipar egyik hatalmas fejlesztője. — Ennek a bonczolgatását már elvégezték helyettem a (jelzőnélküli) kormány megbizottai, akik erről a themáról könyveket írtak, felolvasásokat tartottak, gyűléseken szónokoltak, toasztoltak, szóval minden lehető módon és helyen megforgatták. Innen tehát elkéstem. Ugy jártam mint Nagy Sándor, a ki azon szomorkodott, hogy az apja meghódítja a világot és neki nem hagy semmi meghódítani valót. Én ugyan se Sándor, se nagy nem vagyok (alig két méter a magasságom), de azért úgy jártam. Sándor búsulása azon időre esik, mikor még nem volt nagy; mert mikor megnőtt, kezdte belátni, hogy bizony még sok van hátra. És az a sok, az tette őt Nagygyá. Nos, én ebben is megegyezem vele. Én is fedeztem föl meg nem pengetett hurokat a háziiparról való hegedülésben. Tehát senki sem mondhatja: hogy ezt már elhedültem. Csak

het, egészen neki átengednünk. A IV. osztály képei ezek lehetnek: Lóistálló belseje, a falusi piac, zöldegyes piac, épülőfélben levő házak, zöldegyes és gyümölcsös kert, tehenészet, alföldi és felföldi gazda udvara, a fenyő feldolgozása, — összesen 9 kép.

Az V. VI. osztályban miután ugyanis más tantárgyakkal eléggé el vannak foglalva a gyermekek, elég, ha kéthetenként veszünk egy-egy nyelvtani órát képleírásnak. Itt már egy leírásnak egy óra elég. A tanító előveszi a képet s miután ő mintaképpen elmondta, le fogják írni a gyermekek. Itt a gyermek kedélyvilágába kell hatolnunk, miért is egy kis költői színezetet adhatunk a leírásnak. Az ez osztályra szánt képek már nehezebbek és a gyermek képzelmet erősen igénybe veszi, annak érzelmi világába hatol a leírás. Ez osztály képei ezek volnának: Légi tűnemények, parasztszoba belseje, juhászat s sajt készítés, esti kép, mocsaras vidék tájképe, konyhai élet. — Pl. az »esti kép« (temető) leírása: A nap lealkonyodott és az éj leplét vonta a tájra. Sír csend honol a vidéken. A hold némán kandikál ezüst korongjával a vidékre s nyílást keresve a felhők között, útjában szomorúan tekint le az alatta elterülő temetőre. A holtak birodalma ez, melyben éjjel senki sem jár. Csak itt-ott repül egy-egy eltévedt madárka és suhan el egy eleséget kereső denevér avagy bagoly. Az éj vendégei ezek. A milyen csend van most a földszínen, ép oly csendben és békében nyugosznak a hantok alatt a meghaltak tetemei. Egyenlők ők a föld alatt. Ők már leszámoltak a világgal és most Isten kegyes színe előtt várja lelkük az ítéletet. Boldog a ki Istennek tetsző módon végzé életét. A háttérben emelkedő dombon egy kápolna alakú emelvény van. Mellette két fa

nyúlik magasan az ég felé, mintegy a holtak reményeit jelképezve. Körülötte számos síremlék, és a kereszt árnyéka alatt pihennek a tetemek. A széles út mindkét oldalán szebbnél-szebb síremlékek vannak. A jobb oldalon egy szomorú fűz tövében egy gyönyörű sírbolt van, melynek bejáratát egy angyal szobra látszik őrizni. A bal oldalon egy ujonnan felhantolt sírdomb látszik. A sír keresztje fel van koszorúzva . . .

Nehéznek látszik; de ilyen mintát adva a gyermek elé, ő maga igyekszik majd saját képzelmenek megfelelő fogalmazást írni.

A magas állam által kiadott többi kép, ily leírásra nem igen alkalmazható s csakis az egyes tantárgyak keretén belül, mint szemléltető képek használhatók.

Dold István.

Az írás tanítása a népiskolában.*)

(Különös tekintettel az I. osztályra).

A »Néptanoda« 20. számában kezdi Velösy Lipót úr közzétenni a »Budapesti (budai) tanítóegylet« ápr. 10-iki közgyűlésén tartott díjazott szabad előadását az »írás tanításáról« a fenti cím alatt. E lapok 16. számában röviden megemlékeztem e gyűlés lefolyásáról s különösen a jelzett szabad előadásról érdemem túl bőven foglalkoztam. — Nem tértem volna még egyszer e tárgyra vissza, ha V. úr a »Néptanoda« említett számában csillag alatt meg nem jegyzi, hogy vagy félreértettem, vagy nem értettem.

Úgyhiszem V. úr e kijelentése feljogosít arra, hogy a dolog lényegébe bővebben belémelyedjek

*) Válaszul Velösy Lipót úrnak.

egyáltalán félek: a végén aztán el ne hegedüljön szót. Dávid! Mivel azonban asszony nem vagyok s még kevésbé Bodóné — térjünk a dologra. — A háziipar nemcsak a nemzetek alakulásában, hanem a szorosán vett nevelésben is fontos szerepre van hivatva. A háziiparnak a nemzetek életében kettős a célja: hasznos időtöltés által az unalom elűzése és ezzel az erkölcselenség meggátlása. Tudvalevő lévén, hogy az unalom az ördög párnája. Másik pedig az, hogy a népnek új és jövedelmező kereselforrás nyujtassék. E két cél közül nem tudnám hamarjában megmondani, melyik a fontosabb. A gyermeknevelésnél is ugyanez a két célja van a házi iparnak. Nagyon természetes azonban, hogy itt feltétlenül az erkölcsi cél a fontosabb. Nem lehet azonban — kivált a felvidéki szegény népnél — a másikat sem szem elől tévesztelnünk.

Erkölcsi szempontból véve a gyermekeknek a szülők által gyakorolt házi iparba való belevonása nagyon hasznos. Szegényebb emberekre, akik nem foglalkoznak annyit a gyermekneveléssel, a házi iparra fordított idő valóságos kincs, ha gyermekeiket is rászoktatják, rátanítják, belevonják a házi ipar gyakorlásába. Azon idő alatt ugyanis nemcsak el lesz a gyermek vonva a káros társaság-

ból — a mi negatív erkölcsi haszon, hanem szülői őt küismerhetik, a jóra tanítás és példa által szoktathatják — és ez már pozitív eredmény. Annyit persze nem kívánhatunk a gyermektől, hogy ő hosszas és szorosán vett munkát végezzen. A házi iparnak legtöbb ága azonban oly természetű, hogy az a gyermekre nézve az ülőjátékot pótolja. Pl. a játékkészítés, a kosárfonás vagy más efféle. Nevezetes erkölcsi eredmény az is, hogy a gyermek ez által megszokja a dolgozást, munkakedvelő, szorgalmas emberré válik. Számbavehető erkölcsi haszon az is, hogy fejleszti a gyermekben az öntudatot és a becsvágyat. Ő ugyanis örömet fog találni az általa készített munkácsiákban, iparkodni fog mindig szebbet és szebbet csinálni; szóval: előre tör.

Ennyi erkölcsi siker maga megérdemli, hogy a nép belevonja a gyermekeket a házi iparba. Pedig nem csekély ennek az anyagi eredménye sem. A könnyebb munkákat és apróbb dolgokat ugyanis a gyermekek elvégezvén, a felnőtteknek több idejük marad a tulajdonképeni munkára s így többet keresnek. De meg a gyermekek munkája is csak jövedelmez valamit, ha keveset is. Meg azután az is csak ér valamit, hogy mire a gyermek megnő, ügyes és be van gyakorolva.

Cenner Lajos.

A szemléltető képleírás, mint fogalmazási eszköz.

(Folytatás és vége).

A III. osztályban a képleírásnak már tágabb köre van; nemcsak szóbeli, itt már írásbeli is. Ez osztályban nincs besz.-ért gyakorlatunk, itt a nyelvtani és olv.-írási órákhoz kell folyamodnunk, még pedig hetenként legalább is egy órát kell vennünk. A III. osztályban a képleírás ugyszólván nem egyéb fogalmazásnál. A tanító előveszi a képet s mint a II. osztályban úgy itt is előbb — az első órán — megbeszéli a gyermekekkel a képet. A második órán a tanító rendezve elmondja a gyermekeknek s mindegyik mondatból egy-egy alkalmas szót ír a nagy táblára. Ha a leírást elmondta — itt is még csak egyszerű mondatban beszélünk — a gyermekek kiveszik irkájukat és leírják a képet; minél a táblára írott szavak és maga a kép lesznek segítségére. A harmadik órán ismét elmondja a képet a tanító, de már nem jégyez szavakat a táblára, hanem miután elmondta, a gyermekek szabadon írják le a képet; segítségük most már egyedül a kép. Tehát egy kép leírása 3 órát vesz igénybe. Ez alatt a gyermek beszél, ír és fogalmaz. A III. osztályban a képleírás beszédgyakorlat, helyesírás és fogalmazás. Ismétlésül s hogy a fogalmazást eleintén megkönnyebítsük, a II. osztályban tanult képeket vesszük előbb. Ezek pedig az első félvre elégségesek. Az iskolaév második felében hozzávehetjük: a vásár, a marha-vásár, a sertés-vásár és a ló-vásár című képeket. Összesen tehát 13 képet írunk le a III. osztályban. A vásár című képleírása pl. a következő lehet: Kijöttek az emberek a vásárra. Nagy

sürgés-forgás van a sátrak között. A vevők ideoda mennek. Van elég válogatni való portéka. A sátrak utcákként sorban vannak fölépítve. Az első sátorban szabó van. Akadt is már vevője. Vele szemben egy szűcs rakta fel sátorfáját. Már vettek is tőle bundát. Ép most is alkuszik egy vevővel. Jó vásárja lehet. Sátra mellett állnak lovai. A kocsis a szekér alatt árnyékban heverész. A sátrak mögött czirkusz van. Ebbe mulatni mennek az emberek. A másik sorban czizmat és szűrt árulnak. Valamivel távolabbra állanak a fazekat és csupokat áruló oláh atyafiak kocsijai. Mellettük két mézes-kalácsos sátor van. Leginkább gyermekek keresik fel. Nem is hiányozhatnak egy vásárról sem. De a házaló zsidó sem hiányzik. Kijött ő kelme is. Nem is várja be a vevőket, ő maga jár utánuk. Egy ember három disznót hozott a vásárra. Alkuszik egy másikkal. Guggolva erősítik meg kézszeritással az alkut. Kutya is van mellettük. Egy paraszt ember leült és felpróbálja az új czizmáját. Egy asszony jó szegedi paprikát árul. Kalapost is látunk. Egy apa vesz a fiának kalapot. Könnyvet s mézeskalácsot vett már neki. Valószínűleg inti, hogy jól tanuljon és vigyázzon új kalapjára. Amit szüleink vesznek, arra vigyáznunk kell.

A IV. osztályban szintén egy nyelvtani órát használhatunk fel hetenként a képleírásra. De itt egy kép leírásához csak két óra szükséges. Az első órán megbeszéljük a képet, a második órán rendezve elmondja a tanító; de semmiféle utánjegyztést nem enged meg és a gyermekek elmondása után szabadon írják le. A IV. osztályban a leírásnak már szebb színezetet lehet adni, sőt összetett mondatok is fordulhatnak már elő benne. Különben a IV. osztályra szánt képek leírásánál a gyermek képzelmeire kell hatnunk s a leírást a mennyire le-

TÁRCZA.

A házi ipar.

A házi iparról írva, okvetlenül a kormánynyal kell kezdenünk. De mivel nem akarom elárulni, hogy mameluk vagyok-e, avagy ellenzéki. hát nem teszem oda sem a »magas«, sem az »átkos« jelzöt. Tehát egyszerűen: a kormány hozta ezt a kérdést napirendre. S mivel a köz emberének (ha tetszik, olvassák közembernek) kötelessége a szakmájába vágó összes tárgyakhoz hozzászólni, hát én is felvettem a programomba a házi ipart.

A házi iparnak nevezetes szerepet kellene játszania a népek életében. És ahol divatba jött, vagy inkább: ahol már meg van honosítva, ott nagy és hasznos helyet foglal is el a nemzet alakulásában. Irhattam volna a nemzet alakulása helyett népnevelést is, mert annak is egy fontos tényezője a házi ipar. Nem ugyan azon népnevelésnek, a mit általában e szó alatt értünk, de egy másfajta népnevelésnek. Mert ép úgy, mint az egyed kiskorában fejletlen, ügyetlen és nevelésre, öntudatos vezetésre szorul, hogy jellemes, gondolkozó és következetes felnött emberré váljon — a nemzetek is

ifjuságukban, megalakulásuk kezdetén ügyetlenek, fejletlenek s tapintatos és tervszerű nevelésre szorulnak, hogy művelt, rendezett, számottevő nemzetekké fejlődjenek. Az ilyen fejlesztés és vezetés szintén népnevelés. És ennek is megvannak a maga eszközei. Evvel a hasonlattal egyébiránt nem büszkélkedem; mert hiszen nem én találtam ki. Megelégszem a ténynyel: így van. — A nemzetalakulásnak a háziipar egyik hatalmas fejlesztője. — Ennek a bonczolgatását már elvégezték helyettem a (jelzőnélküli) kormány megbizottai, akik erről a themáról könyveket írtak, felolvasásokat tartottak, gyűléseken szónokoltak, toasztoltak, szóval minden lehető módon és helyen megforgatták. Innen tehát elkéstem. Ugy jártam mint Nagy Sándor, a ki azon szomorkodott, hogy az apja meghódítja a világot és neki nem hagy semmi meghódítani valót. Én ugyan se Sándor, se nagy nem vagyok (alig két méter a magasságon), de azért úgy jártam. Sándor búsulása azon időre esik, mikor még nem volt nagy; mert mikor megnött, kezdte belátni, hogy bizony még sok van hátra. És az a sok, az tette őt Nagygyá. Nos, én ebben is megegyezem vele. Én is fedeztem föl meg nem pengetett hurokat a háziiparról való hegedülésben. Tehát senki sem mondhatja: hogy ezt már elhaggytam. Csak

het, egészen neki átengednünk. A IV. osztály képei ezek lehetnek: Lóistálló belseje, a falusi piac, zöldséges piac, épülőfélben levő házak, zöldséges és gyümölcsös kert, tehenészet, alföldi és felföldi gazda udvara, a fenyő feldolgozása, — összesen 9 kép.

Az V. VI. osztályban miután ugyanis más tantárgyakkal eléggé el vannak foglalva a gyermekek, elég, ha kéthetenként veszünk egy-egy nyelvtani órát képleírásnak. Itt már egy leírásnak egy óra elég. A tanító előveszi a képet s miután ő mintaképpen elmondta, le fogják írni a gyermekek. Itt a gyermek kedélyvilágába kell hatolnunk, miért is egy kis költői színezetet adhatunk a leírásnak. Az ez osztályra szánt képek már nehezebbek és a gyermek képzelmet erősen igénybe veszi, annak érzelmi világába hatol a leírás. Ez osztály képei ezek volnának: Légi tűnemények, parasztszoba belseje, juhászat s sajtkészítés, esti kép, mocsaras vidék tájképe, konyhai élet. — Pl. az »esti kép« (temető) leírása: A nap lealkonyodott és az éj leplét vont a tájra. Síri csend honol a vidéken. A hold némán kandikál ezüst korongjával a vidékre s nyílást keresve a felhők között, útjában szomorúan tekint le az alatta elterülő temetőre. A holtak birodalma ez, melyben éjjel senki sem jár. Csak itt-ott repül egy-egy eltévedt madárka és suhan el egy eleséget kereső denevér avagy bagoly. Az éj vendégei ezek. A milyen csendben és most a földszínen, ép oly csendben és békében nyugosznak a hantok alatt a meghaltak tetemei. Egyenlők ők a föld alatt. Ők már leszámoltak a világgal és most Isten kegyes színe előtt várja lelkük az ítéletet. Boldog a ki Istennek tetsző módon végzé életét. A háttérben emelkedő dombon egy kápolna alakú emelvény van. Mellette két fa

nyúlik magasan az ég felé, mintegy a holtak reményeit jelképezve. Körülötte számos síremlék, és a kereszt árnyéka alatt pihennek a tetemek. A széles út mindkét oldalán szebbnél-szebb síremlékek vannak. A jobb oldalon egy szomorú fűz tövében egy gyönyörű sírbolt van, melynek bejáratát egy angyal szobra látszik őrizni. A bal oldalon egy ujonnan felhantolt sírdomb látszik. A sír keresztje fel van koszorúzva...

Nehéznek látszik; de ilyen mintát adva a gyermek elé, ő maga igyekszik majd saját képzelmenek megfelelő fogalmazást írni.

A magas állam által kiadott többi kép, ily leírásra nem igen alkalmazható s csakis az egyes tantárgyak keretén belül, mint szemléltető képek használhatók.

Dold István.

Az írás tanítása a népiskolában.*)

(Különös tekintettel az I. osztályra).

A „Néptanoda“ 20. számában kezdi Velösy Lipót úr közzétenni a »Budapesti (budai) tanítóegylet« ápr. 10-iki közgyűlésén tartott *díjazott* szabad előadását az „írás tanításáról“ a fenti cím alatt. E lapok 16. számában röviden megemlékeztem e gyűlés lefolyásáról s különösen a jelzett szabad előadásról érdemén túl bőven foglalkoztam. — Nem tértem volna még egyszer e tárgyra vissza, ha V. úr a »Néptanoda« említett számában csillag alatt meg nem jegyzi, hogy vagy félreértettem, vagy nem értettem.

Úgyhiszem V. úr e kijelentése feljogosít arra, hogy a dolog lényegébe bővebben belémelyedjek

*) Válaszul Velösy Lipót úrnak.

egyfől félek: a végén aztán el ne hegedüljön sz. Dávid! Mivel azonban asszony nem vagyok s még kevésbé Bodóné — térjünk a dologra. — A háziipar nemcsak a nemzetek alakulásában, hanem a szorosán vett nevelésben is fontos szerepre van hivatva. A háziiparnak a nemzetek életében kettős a célja: hasznos időtöltés által az unalom elűzése és ezzel az erkölestelenség meggátlása. Tudvalevő lévén, hogy az unalom az ördög párnája. Másik pedig az, hogy a népnek új és jövedelmező keresetforrás nyujtassék. E két cél közül nem tudnám hamarjában megmondani, melyik a fontosabb. A gyermeknevelésnél is ugyanez a két célja van a házi iparnak. Nagyon természetes azonban, hogy itt feltétlenül az erkölcsi cél a fontosabb. Nem lehet azonban — kivált a felvidéki szegény népnél — a másikat sem szem elől tévesztenünk.

Erkölesi szempontból véve a gyermekeknek a szülők által gyakorolt házi iparba való belevonása nagyon hasznos. Szegényebb emberekre, akik nem foglalkoznak annyit a gyermekneveléssel, a házi iparra fordított idő valóságos kincs, ha gyermekeiket is rászoktatják, rátanítják, belevonják a házi ipar gyakorlásába. Azon idő alatt ugyanis nemcsak el lesz a gyermek vonva a káros társaság-

ból — a mi negatív erkölcsi haszon, hanem szülői őt kiismerhetik, a jóra tanítás és példa által szoktathatják — és ez már pozitív eredmény. Annyit persze nem kívánhatunk a gyermektől, hogy ő hosszas és szorosán vett munkát végezzen. A házi iparnak legtöbb ága azonban oly természetű, hogy az a gyermekekre nézve az ülőjátékot pótolja. Pl. a játékkészítés, a kosárfonás vagy más efféle. Nevezetes erkölcsi eredmény az is, hogy a gyermek ez által megszokja a dolgozást, munkakedvelő, szorgalmas emberré válik. Számbavehető erkölcsi haszon az is, hogy fejleszti a gyermekben az öntudatot és a becsvágyat. Ő ugyanis örömet fog találni az általa készített munkáscskáiban, iparkodni fog mindig szebbet és szebbet csinálni; szóval: *előre tör.*

Ennyi erkölcsi siker maga megérdemli, hogy a nép belevonja a gyermekeket a házi iparba. Pedig nem csekély ennek az anyagi eredménye sem. A könnyebb munkákat és apróbb dolgokat ugyanis a gyermekek elvégezvén, a felnőtteknek több idejük marad a tulajdonképeni munkára s így többet keresnek. De meg a gyermekek munkája is csak jövedelmez valamit, ha keveset is. Meg azután az is csak ér valamit, hogy mire a gyermek megnő, ügyes és be van gyakorolva.

Cenner Lajos.

s a t. szerkesztő úr engedelmével becses lapjában e célra nagyobb tért vegyek igénybe.

Hogy bebizonyítsam azt, miszerint a szabad előadást odaadó figyelemmel hallgattam s azt — amint mondva lett — jól megértettem, kijelentem, hogy: minden ott elmondottakra még most is annyira emlékezem, hogy a „Néptanodá“-ban közölni kezdett cikkben nem is látok sok olyant, amit a gyűlésen hallottam.

Kijelentem, hogy semmiféle passzióm sem volt az előadást megbírálni s ezt nem is tettem, csak egyszerűen a gyűlés lefolyásáról röviden referáltam, kísérve azt egy-két szerény észrevétellel.

Nem tudja V. úr elgondolni, hogy miért hallgattam a gyűlésen? miért nem tettem meg ott észrevételeimet? No jó! megmondom. V. úr a szabad előadás kezdetén (s ezt nem látom a »Npt.«-ban) kijelentette, hogy az írástanításánál követett eljárásánál *úttjáról talán eltéríthető, de azért mások nézetét el nem hiszi.* Tessék kérem elhinni, hogy szóról-szóra így volt mondva: hál' Istennek jó memoriám van.

Ez az inconsequens kijelentés kérem az oka annak, hogy észrevételeimet nem tettem meg a gyűlésen. Respectálnom kellett egyrészt az előadót, hogy — szerinte — jól flaszerozott útján nyugodtan haladhasson; másrészt pedig magam sem akartam meddő munkát végezni s szélmalom-harcot vívni akkor, midőn kijelentette V. úr, hogy: beszélhetsz amit akarsz, úgy sem hiszem el.

Most azonban, midőn a kérdésben lévő szabad előadás a „Néptanodá“-ban közöltetik, megengedi nekem V. úr, hogy azt sorba véve, észrevételeimet rá megtegyem.

A jó és helyesnek befogadására még mindig van hely nálam; ha ilyent találok a jelzett cikkben: készséggel elfogadom. De nekem is lehetnek saját külön ideáim, miket 16 évi gyakorlati tapasztalás — nálam — czélszerűnek bizonyított; ha ezeket itt-ott felemlítem, avval még nem mondom azt, hogy mások *valóban jobb eljárásáról meggyőződve*, járt útamról letéríthető nem vagyok.

A dologra térve, V. úr bevezetésére az a megjegyzésem van, hogy nem áll az egészen, mintha *írás tanításunk (mint a népiskola bármely tárgya!) szerencsétlen lábon állana (!?)* Mert a kifogásolt különféle útenyezési mód és sokféle betűalak nem szerencsétlen állapotot bizonyít, hanem csak azt, hogy más eszközökkel törekszünk az írás megtanításának célja felé. És ez úgyhiszem meg nem róható. Ha »az iskola én vagyok«, akkor a tanító egyéniségétől függ a módszer megválasztása az ismeretek miként való átadására. *Quot capita, tot sensus!* Törekvő, önállóan gondolkodni tudó tanító, minden esetben az ő — általa helyesnek vélt — jobb meggyőződését iparkodik iskolájában érvényre juttatni, mint éppen V. úrnál szívesen látjuk, de nem másokra erőszakolni, mint ezt V. úrnál nem szívesen látjuk. És éppen ezért az én meggyőződésem határozottan az, hogy az írás tanításánál nagyon is *„több út vezet Rómába.“*

Az első osztályban (mert V. úr *különös tekintettel* erre van) a cél a gyermeket jól megta-

nítani írni. Ezalatt magam is szabályos és tetszetős betűalakokat értek. Ezt pedig több módon is elérhetjük. *Ne monopolizáljunk a tanítás terén!*

(Folyt. köv.)

Levelezés.

A szatmármegyei róm. kath. néptanító-egyesület f. hó 20-án tartá meg ez idei rendes közgyűlését Felső-Bányán. A regényes vidék s a tanulságos kirándulás felette szép számu egyesületi tagot vonzott megyénk ez északkeleti vidékére; a gyűlésen 64 rendes tag és 18 vendég vett részt. A rendező-bizottság dicséretet érdemlő buzgólkodása a három napig tartó kirándulást felette megkönynyítette, az idő is kedvező lévén, a napnak minden óráját felhasználhatták ismeretők, tapasztalatuk gyarapítására.

Első nap, május 19-én a szatmári vasuti állomáson jött össze a megye minden részéből a nagyszámú tanítóság. Ünnepe volt ez az együletnek s ezen ünnepből mindenki részt óhajtott magának. — Nagy-Bányára déli 1 óra 40 perczkor érkezünk, hol a rendező bizottság élén *Rácz Pál* apát-esperes lelkes beszéddel fogadta és üdvözölte az érkezőket, mire *Tóth Sándor* elnök válaszolt. — Kedélyes ebéd után *Rácz Pál* és *Kaufman János* urak szíves kalauzolása mellett a társaság csoportokra oszlott s megtekintette a Ligetet, a kapszula és szóda-gyárat, a kereszthegyi bányát, a várost és egyéb nevezetességeit. Öt órakor a társaság kocsikra ült s a valódi célponthoz: Felső-Bányára utazott. Egy órai regényes út hátrahagyása után F.-Bánya határába értünk, hol a róm. kath. hitközség élén és nevében *Dimand Lajos*, h.-lelkész fogadta a társaságot.

Második nap, május 20-án, reggel 7 órakor a plebánia-templomban szent mise volt, melyet dr. Steinberger Ferencz mondott.

A közgyűlés 9 órakor az új iskolai épület egyik termében tartatott meg. A gyűlést *Rácz Pál*, apát-esperes, püspöki biztos nyitotta meg. Ezután *Tóth Sándor* elnök üdvözölte az egyesület tagjait s olvasta fel elnöki megnyitó beszédét. A jegyzői teendőket Erdélyi Imre és Jankovics János szatmári tanítók végezték.

I. Volt az egyesületnek az 1889. évben 17 alapító, 116 rendes és 26 pártoló, összesen 159 tagja. Az egyesület könyvtára áll 242 kötetből. Püspök úr ő méltósága a tanítók dicséretes törekvését és szorgalmát megelégedéssel vette tudomásul A tanítói nyugdíjtörv. revíziója tárgyában egyesületünk felhívást intézett az ország legtöbb tanító-egyletéhez. Dr. Komlóssy Ferencz és Polónyi Géza országgyűl. képviselőknek köszönet nyilváníttatott, az országgyűlésen a tanítók érdekében tett fáradozásért.

II. Az egyesület vagyona a következő: a) pénztári készlet 101 frt 37 kr.; b) népbankban 594 frt 85 kr.; c) tagdíj hátralékban 78 frt, összesen 774 frt 22 kr. Mult évi kiadás: a) postaköltségekre 8 frt 76 kr.; b) nyomdaköltségekre 9 frt; c) irodalmi czélra 48 frt; d) könyvkötésre 6 frt 30 kr.; e) küldöncz díja 1 frt; f) pályadíjakra 50 frt, összesen 123 frt 06 kr. Bevétel: a) pénztári maradvány 1888. évről 62 frt 16 kr. 1889. évi tagdíjából 90 forint; b) tőkekamat 22 frt 27 kr.; összesen 224 frt 27 kr.

III. Olvastatott a bíráló-bizottság jelentése a beérkezett 11 munkálatról. A közgyűlés a jelíges levelek fel-

bontását elrendelte, kitünt, miszerint a neveléstani tételre kitűzött 30 frt jutalmat Vagányi Kálmán f.-bányai tanító nyerte. Két rendbeli módszertani dolgozatért Ember Károly f.-bányai tanító 20 frtot. Dícsérettel jutalmaztattak: Erdélyi Imre szatmári, Bodnár György csanáloti, Lehman Mihály mérki és Zavacski István csekei tanítók.

IV. Vagányi Kálmán felolvasta a hazaszeretet ápolásáról írt s jutalmat nyert dolgozatát, a két módszertani dolgozat felolvasása az idő előhaladása miatt elmaradt.

V. Az Ember Károly által szerkesztendő »Iskola« című kath. nevelési és tanítási folyóiratot az egyesület hivatalos közlönyéül elfogadta s évi 50 forint segélyt ajánlott fel a szerkesztőnek, melyért az egyesület néptanítói tagjai évi 2 frt 50 kr. előfizetési ár helyett 1 frt 50 kr.-ért kapják.

VI. A III. egyetemes tanítógyűlés végrehajtó bizottságának felhívása olvastatott, melyben a magyarországi néptanítók IV. egyetemes gyűlését Budapestre ez évi augusztus 20-ára egybehívja. Közgyűlés meggyőződéséről, miszerint a negyedik egyetemes gyűlés megtartása a hazai tanítóság szellemi, anyagi és társadalmi állásának, mint az egy célért nemesen küzdő harcosok közötti közvetlen összeköttetés létrehozása: a kollegiális érzület fejlesztése és a tanítók között eddig oly nehezen nélkülözött közszellem megteremtése céljából mutatkozik szükségesnek; örömmel üdvözlöi a IV. egyetemes tanítógyűlést s az erre kitűzött tárgyak mindegyikét tárgyalatni óhajtja; a gyűlésen való megjelenést az egyesület minden tagjának melegen ajánlja.

VII. A tisztujtás eredménye a következő: elnök Tóth Sándor, alelnök: Szalay Sándor, jegyzők: Erdélyi Imre és Jankovics János, pénztáros: Méder Mihály, könyvtáros: Novák Ferencz; választmányi tagok: Anderko Bertalan, Jandrisics János, Lipeczky Elek, Müller Kár., Novák Antal, Perényi Ján., Stark Lajos, dr. Steinberger Ferencz, Spiry Endre, Szilvássy László.

Gyűlés után a plébánia kertjében díszebéd volt 85 terítéssel, hivatalosak voltak a kincstári tisztok, F.-Bánya város tisztikara és még számosan a vidékről. Összesen **28 toaszt mondatott, melyek mindenike megadóztatott az orsz. kath. tanítói árvaház javára, összesen 32 frt 42 kr. gyűlt be.** Ebéd után a társaság több csoportra oszlott s megsejmelte az érczűző és mosó üzemetek, a keleti bányát, melyek mindenike igen becses látnivalóval gyarapította a tanítók ismereteit. Este a kaszinóban táncestély volt, melyen számosan vettek részt.

Harmadik nap, május 21-én, reggel 9 órakor elbúcsúztunk megyénk e kies vidékétől s kocsikra ülve, Ferenczelyre, az arany, ezüst és ólom kohó-üzem megtekintésére utaztunk. A látnivalók felülmúlták a legmerészebb képzeletet is; itt láttuk, miként olvasztják a hideg érczet izzó arany, ezüst és ólommal. Az üzem hivatalnokai a legszivesebben kalauzoltak és megmagyaráztatták a látnivalókat. Egy órai itt időzés után, tapasztalatokban gazdagon megrakodva, tértünk vissza N.-Bányára.

Ebéd után a pályaházba hajtattunk s azon reményben hagytuk el megyénk e gyöngyvidékét, hogy pár év múlva ismét alkalma lesz egyesületünk tagjainak megyénk egy más vidékét megismerni.

Szatmár, 1890. május 27.

Erdélyi Imre.

Irodalom és művészet.

— Az »Egyetemes Könyvtár« című közérdekű irodalmi vállalatnak most megjelent 5 kötetét (31—35) kaptuk Gross Gusztáv győri könyvkereskedőtől, mint a vállalat kiadójától. — E hat kötet méltán sorakozik az »Egyetemes könyvtár« előbbi füzetéhez, gazdag és változatos tartalmánál fogva. A 31-ik kötet Dr. Boross Gábornak, a nagysebeni főgymnazium derék tanárának tollából hozza jeles tanulmányt Euripidesnek, a modern tragoedia megalapítójának műveiről. — A 97 la ra terjedő munkában avatott tollal világítja meg szerző a jeles görög írónak műveit s azok hatását. A 32-ik kötetben a magyar nép ajkán élő »Népdalok«-at találjuk egybegyűjtve. — A 33-ik kötet Obernyik Károlynak, a korán elhunyt jóhírű színmű-íróknak »Örökség« című 5 felv. drámáját hozza. Bizonyára örömmel veszi az olvasó közönség e jeles munkát. A 34-dik kötetnek címe: »A nagy városok földrajzi fekvéséről.« E tanulságos dolgozatot írta Dr. Roscher Vilmos, jeles nemzetgazdasági író s fordította Dr. Szalay László. A 35-dik kötetben Kossuth Lajos életét írta meg Sebesztha Károly, Zólyom-megye tudós tanfelügyelője. A magyar történelem e kiváló alakjának életrajza vonzóan, érdekesen van vázolva, s bizonyára minden magyar embernek kedves olvasmányát fogja képezni, annyival is inkább, mert a nagy száműzöttnek nemes egyénisége, önzéstelen, lelkes küzdelme a történetírónak páratlan rokonszenvével van megörökítve; fénykép ez az életrajz, mely ragyogó színeiből nem fog veszíteni soha! — E kötetek díszére válnak a vállalatnak, mely rövid 1½ év alatt 36 kötetre nőtte ki magát Dr. Ferenczy József-nek, az országos közokt. tanács jegyzőjének gondos szerkesztésével. E körülmény is az »Egyetemes Könyvtár« életrealóságát bizonyítja; mindegyik kötet méltó a magyar olvasó közönség pártolására, a mely ily olcsón nem jutott még jó könyvekhez. — A hozzánk beküldött példányok egyike igen díszes vörös angol vászonba van kötve, fekete nyomással. Így kötve egy-egy kötet ára 30 kr., ami, tekintve a díszes, izléses kiállítást, nem nagy ár. Füzve csak 10 kr. egy-egy kötet. Évenként megjelenik 24 füzet, melyre a kiadónál előfizetni is lehet. 24 füzött példány előfizetési ára: 2 frt 40 kr., 12 példány 1 frt 20 kr., 6 pld. 60 kr. Aki az előfizetési pénzt előre beküldi a kiadóhoz, (Gross Gusztáv könyvkereskedő Győr) a füzeteket bérmentve kapja. Az »Egyetemes Könyvtár« egyes példányai különben minden hazai könyvkereskedőnél kaphatók. (?)

— **Felhívás előfizetésre!** Eltérve a divó szokástól, mely szerint a sajtó alatt lévő munkák még mielőtt napvilágot látnának és részrehajlatlan elbírálás alá eshetnének, agyondicsértetnek, — midőn alulírt kiadóhivatal: »**A sátoros cigány**« című humorisztikus néprajzot sajtó alá helyezte és erre a t. olvasó közönség figyelmét felhívja, hivatkozik egyszerűen a mű szerzőjének: Zámolyi V. Mihály irodalmi működésére, kinek eddig megjelent pädagogiai művei: Tóbiás, a jámbor családfő, oktató

elbeszélés a szülők részére; A keresztény kath. család; A házi nevelés példákban (2 kötet) — köztetszésre találtak. A kiadásunkban megjelent mű a magyar irodalomban páratlan, akár a tárgyat tekintjük, akár a nemes intencziót, mely nem más mint hogy a törvényhozás által is többször felvett korkérdést megvilágítsa, vagyis a cigányoknak a magyar társadalomba való beolvastásának útját egyengesse. — Minden dícséret helyett közöljük a mű tartalmát, s hozzá tesszük, hogy számos nyelvezettel van írva és mindvégig szórakoztató, érdekes hangon tartva. — Tartalom: Előszó. — *A cigányfaj a történelem kétes világánál.* I. Kevesbé ismerjük őket. — II. Nézetek származásukról. — III. Ósi hazájuk India. — IV. Anyanyelvök. — V. Vándorlásaik. — VI. Átlépik Európa küszöbét. — VII. A bujdosás okai. Ajánló-leveleik. — VIII. Neveik Európában. — IX. Üldöztetnek. — X. Folytatás. — XI. Számuk és tartózkodási helyük. — *A cigány egyenisége.* I. Testalkata. — II. Betegségei. — III. Ruházata. — IV. Asztala. — V. Itala. — VI. Szellemi tehetségei. — VII. Ósi vallásuk. — VIII. Folytatás. — *A cigányok foglalkozása.* I. Henyélés. — II. Kovács, lakatos, faragó, lókupecz. — III. Folytatás. — IV. Mint katona. — V. Folytatás. — VI. Zenészek. — VII. Koldulás. — *A cigányok hibái.* I. A lopás. — II. Rablás. — III. Kevely, hazug, könnyelmű. — IV. Veszekedés. Párbaj. — *A sátor szülöttjei.* I. Házasságkötés. — II. Az apróság. — III. Elhalálozás. Temetési szokások. — *A cigány mint világpolgár.* I. Az atyai hatalom. — II. Régi eljárások. — III. A vajda. — IV. A vajda hatalma. — *A cigányfaj jövője.* I. A nomád-élet. — II. Mária Terézia kísérletei. — III. II. József reformjai. — IV. Mi a teendő? — A munka, mely 9 ívre terjedt, már megjelent s e napokban szét fog küldetni. — Előfizetési ára bérmentes küldéssel 1 forint, mely az alulírt kiadóhivatalhoz küldendő. — A »Népnevelő« t. előfizetői és a tanító urak 70 krért kapják bérmentve. — A »Népnevelő« kiadóhivatala Budapest, VI. Érsek-utca 2. szám.

— **»Der Landbote«**, német politikai hetilap kath. szellemben, hoz: politikai, társadalmi, gazdasági czikkeket, napi híreket, érdekes és tudományos apróságokat, beküldött kérdésekre felvilágosítást ad jogi ügyekben, külön mellékleten közöl jóirányú elbeszéléseket. Ára egész évre 2 frt, félévre 1 frt. Szerkeszti *Blaskovics Ferencz*, theol. tanár Temesvárott. — Mutatványszámok szívesen küldetnek.

Gyűjtés

a kath. tanítók orsz. árvaháza s aggjainak menedékházára:

Viszolay István, f. tan. . . . . 5 frt — kr.
Gyórfly Lajos, tk. tanár Nszombat 2 frt — kr.

Udvardi esperesi kerület:

Brühl Antal esp.-pléb. Udvard . . 5 » — »
Moháry Gyula pléb. Perbete . . . 5 » — »

Nagy Mihály pléb. Kurtakesz . . . 4 frt — kr.
Novák András pléb. Jászfalu . . . 1 » — »
Szecsányi Gy. pl. Kom.-Sz.-Péter . 4 » — »
Adamovich Imre pléb. Szemere . . 10 » — »
Ocsvay Ágost pléb. Ó-Gyalla . . . 10 » — »
Tóth Márk h.-pléb. Koltha . . . . 1 » — »
A mult számban nyugtázva . . . . 596 » 30 »
és 4 drb ++

Összesen . . 643 frt 30 kr.
és 4 drb ++

VEGYESEK.

Nem volt az hiú remény, hogy a tanügygyel bármikép összekötött egyének s főleg az iskolai érdekekkel szorosán egybekapcsolt egyházi férfiak fel fogják karolni az általunk megindított árvaházmenedékházi mozgalmat. Egymásután érkeznek be a tanítói gyűléseken, társas összejöveteleken s más alkalmakkor megtartott gyűjtések eredményei. *A derék udvardi esperesi kerület* e hó 20-án tartott kerületi papi gyűlésen *megadta a példát az alapságnak is.* Ezen gyűlés alkalmából ugyanis szóba került a kath. tanítói árvaház is. És hogy nem hiába került szóba, az kitészik a »gyűjtés« rovatunkban kimutatott 40 frtból. Vivat sequens.

Hasznos találmány az, a mit a szathmár-megyei r. k. tanítóegyesület Felső-Bányán tartott közgyűlésén eszeltek ki. Mint az onnan való levélből is láthatják olvasóink, *megadóztatták a toasztokat* a kath. orsz. árvaház javára. Nem csoda, ha 32 forint 42 kr. gyűlt be ebből; a magyarnak természetében van a toasztozás. Nem csak hogy természetében van, de a toasztozás nálunk gyakran igen nagy szerepet játszik. Ez a szerep, a melyet a derék szathmár-megyei tanítók juttattak neki, mindenesetre egyike a legszebbeknek. De a legpraktikusabbaknak is. — Ajánljuk a találmányt mindenki figyelmébe. Mint halljuk, nem kértek rá pátenst, így hát bátran lehet utánozni.

Esküvő. Csík-csatószei *Gyórfly Lajos*, a n.-szombati tanítóképző-intézet derék tanára, lapunk jeles tollú munkatársa május 22-én tartotta esküvőjét *Ostermayer Ottilia* kisasszonnyal a n.-szombati Orsolya-zárda templomában.

Alapkő-letétel. Vinis Ferencz, buda-bicskei plébános e hó 19-én ünnepélyes áldás kíséretében tette le a róm. kath. polgárok áldozatkészségéből építendő r. k. iskola alapkövét. A telek maga 2000 frtba került, a teljes modern felszerelésre tervezett épületet 7000 frtért építi föl Bischof József építész. Az alapkö mellett — mint szokás — a forgalomban levő rézpénzek és hírlapok egy-egy darabját és az egész ügyről kiadott ünnepélyes okmányt temették. Hogy mi indította a buzgó bicskei polgárokat e nemes áldozatkészségre, megmondják az okmány szavai. Buda-Bicske r. k. pol-

gárai szívükön viselven gyermekeik testi, de különösen szellemi jólétét és örök boldogságát... elhatározták stb. Bár akadna több ily gyermekei javát annyira szívén viselő község.

A Mária Dorottya-egyesület május 14-én a Margitszigeten megtartott fényes majálisának eredményeképpen 1084 frt 50 kr. jövedelemmel gyarapodott. Az egyesület, mely József magyar főherceg leányának védnöksége alatt áll s annak nevével viseli, pár év előtt alakult, s célja elaggott vagy elnyomorodott tanítónőknek menedékhelyet nyújtani. Az örvendetes mozgalom csakhamar megtermette kívánt gyümölcsét, úgy hogy a tanítónők »*Othlon*« a fővárosban felépülve, ma már nyolcz tanítónőnek nyújt menedéket, kik közül kettő a főváros költségén tartatik el. A humánus intézményt melegen ajánljuk tanítónőink támogatásába, annak megtekintését pedig az egyet. tanítógyűlésre felrándulandó tanférfiak figyelmébe.

A rákospalotai leányjavító-intézet teljesen elkészülve és felszerelve megnyitott s *eddig* egy leány javittatik benne. Ez az első ilyenmő intézet hazánkban, míg fiújavító-intézet kettő van: az aszódi (Vác mellett) és a kolozsvári, melyeknek szaporítását az igazságügyi kormány időről-időre tervezi.

Az aszódi gyermekjavító intézetet, egy társaság Gaál igazgató kalauzolása mellett bejárva, arról egy jelentést a következőket írja. A növendékek — 7 és 20 év közti korszak — három családba vannak beosztva; mindenik családot a »családfő« vezeti. Életrendjük igen helyes és pontos. Reggel 5 órakor kelnek s a napot felváltva munkával, tornászattal, játékkal és tanulással töltik. Többféle iparágra tanítják a növendékeket, így vannak köztük cipészek, bognárok, kosár- és szalmafonók, szabók, kőművesek stb. Az intézetnek több nagyobb épületét maguk a növendékek építették fel, csupán a munkavezető felügyelete alatt. A közel 50 holdnyi kertet, szőlő- és gabonaföldet szintén kizárólag a növendékek művelik meg. Ők kapálnak, szántanak, vetnek, aratnak s mindennemű mezei munkát maguk végeznek. Van kis hadseregük is fapuskákkal és kardokkal; tűzoltóságuk, mely a környéken már több ízben sikerrel működött; végül van saját zenekaruk. A javító intézet növendékeinek, ha azok már az életbe lépnek, munkát is szerez s egy védnököt kér fel, a ki a fiatal embert figyelemmel kíséri. A »patronage« ezen neme azonban — sajnos — nálunk nincs eléggé kifejldőve.

Amerikai gyermekeket ír le egy északkarolinai német nevelő a következőkben (de mint hisszük, nem általában találóan): Az amerikai gyermekek az egész világon a legdurvábbak. Széjasok, sértők és különösen, amit itt smartnak neveznek, harapósak. Bárkinek a botlásán örülnek s ha valaki megsérül, kárörvendően nevetnek. Foly-

ton arra törnek, hogy másnak fájdalmat okozzanak. Az asztalnál hatalmukba kerítik a társalgás fonalát s csak akkor lehet tőlük nyugton az ember, mikor alusznak. S a roppant pénz, amit a szülők rájuk pazarolnak! Gyakran 50 dollárral fizetik játékszerük egy darabját. Kiváló folyóiratokat és könyveket kapnak, bár majdnem sohasem olvasnak. Szüleik azt is megengedik, hogy töménytelen cukros jószággal és dióval elrontsák a gyomrukat. Alig múlik nap, hogy ne czepelelnének óriási skatulya candis-czukrokat a házba és az általuk elpusztított bonbonok száma túlmegy minden határon. Mikor azt mondtam, hogy ugyan minek rontsák a gyermekek ilyen dolgokkal a gyomrukat, nekem rontottak és az anyjuk értésemre adta, hogy nincs helyém ilyen kifejezést használni: gyomor. Melyik német colleganőnek van még kedve nevelőnőnek menni Amerikába?!

Tanügyi tájékoztató.

— **Az esztergomi kir. kath. tanítóképző** intézetben a f. évi tanképesítő vizsgálatok június hó 9-én s köv. napjain fognak megtartatni. — **Egyházi kinevezések.** Márkus Gyula pápai praelátus, esztergomi székesegyházi kanonok s a budapesti papnevelő-intézet kormányzója czimzetes püspökké, dr. *Csernoch* János esztergomi székesegyházi kanonok és irodaigazgató, valamint *Kanovics* Béla Mór Budapest-józsefvárosi alesperes-plébános, czimzetes apátokká, *Winter* Ágoston, a bécsi Pázmány-intézet alkormányzója és *Schlick* István, a bécsi Pázmány-intézet főgymnázium igazgatója czimzetes kanonokká nevezettek ki. — **A tanítóképző intézeti tanárok** országos egyesületének választmánya május 19-én ülést tartott, a melyen elhatározta, hogy a tanítóképző tanárok *közgyűlése* az egyetemes tanítógyűlés előtt *augusztus 18.* és *19-ik* napjain tartassék meg. Ez lesz az egyesületnek első közgyűlése, a melyen az egyesület véglegesen fog megalakulni és a tanítóképzés alapvető ügyeit fogja megbeszélni. — **Adományok tanítók számára.** Az Eötvös-alap elnökségénél *Jakabffy* Gyula kir. táblai bíró bejelentette, hogy egy, az alap által kijelölt szegény tanító özvegyének hajlandó minden házbérfizetés napján 20—20 forint segélyt adni, s ugyanott *Hermann* Antal dr. megígérte, hogy az általa bérelt kolozsmegyei jegenyei fürdőben egy tanár számára díjmentesen ad ellátást a nyári szünet alatt.

Szerkesztői telefon.

— **M.** »Találkozás« cz. tárczájának beküldésekor, a melyben »kéz kezet fog s elmerül a szem a szembe, és akkor mennyi szenvedésünk, tépő kínunk van feledve«, arra kért, hogy magánlevélben adjunk róla kritikát. Megtettük. Csak ezt irtuk: »Nagyszerű! És ön ezt — nagy csodálkozásunkra — *megorrolta*. Mit szólt volna akkor, ha írjuk, hogy »csunya, papirkosárba való«? — De ne tartson tőle, közlésével nem fogjuk compromittálni, annál kevésbé, mert úgy vagyunk értesülve, hogy ön mindenfelé kaesint; mi pedig szeretjük, ha munkatársaink csak a mieink és nem másokéi is. Különben béke velünk!

